

5. เอกสารอ้างอิง

Ahmed S, Colmenares M, Soong L, Goldsmith-Pestana K, Munstermann L, Molina R, McMahon-Pratt D. Intradermal infection model for pathogenesis and vaccine studies of murine visceral leishmaniasis. *Infection & Immunity*. 2003; 71: 401–410

Ana Nieto, Gustavo Domínguez-Bernal, José A Orden, Ricardo De La Fuente, Nadia Madrid-Elena, and Javier Carrión Mechanisms of resistance and susceptibility to experimental visceral leishmaniasis: BALB/c mouse versus syrian hamster model. *Vet Res* 2011; 42(1): 39

Apiwathanasorn C, Sucharit S, Surathin K, Deesin T. Anthropophilic and zoophilic phlebotomine sand flies (Diptera, Psychodidae) from Thailand. *J Am Mosq Control Assoc* 1993 Jun; 9(2): 135-7

Bualert L, Charungkiattikul W, Thongsuksai P, *et al.* Autochthonous disseminated dermal and visceral leishmaniasis in an AIDS patient, southern Thailand, caused by *Leishmania siamensis* [case report]. *Am J Trop Med Hyg* 2012; 86: 821-4

Carrión J., Nieto A., Iborra S., Iniesta V., Soto M., Folgueira C., Abanades D. R., Requena J. M., Alonso C. Immunohistological features of visceral leishmaniasis in BALB/c mice. *Parasite Immunol*. 2006. 28

Chusri S, Hortiwakul T, Silpapojakul K, Siriyasatien P. Consecutive cutaneous and visceral leishmaniasis manifestations involving a novel leishmania species in two HIV patients in Thailand [case report]. *Am J Trop Med Hyg* 2012; 87: 76-80

Chusri S, Thammapalo S, Silpapojakul K, Siriyasatien P. Animal reservoirs and potential vectors of *Leishmania siamensis* and potential vectors of *Leishmania Siamensis* in southern Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health* 2014 Jan; 45: 13-18

Croft SL, Buffet PA. Leishmaniasis. In: Goldman L, Ausiello D, eds. *Cecil Medicine*. 24th ed. Philadelphia, Pa: Saunders Elsevier; 2011: chap 356.

Day M. Immunoglobulin G subclass distribution in canine leishmaniasis: a review and analysis of pitfalls in interpretation. *Vet Parasitol*. 2007. 147:2-8.

de Moura TR, Novais FO, Oliveira F, Clarencio J. Toward a Novel Experimental Model of Infection To Study American Cutaneous Leishmaniasis Caused by *Leishmania braziliensis*. *Infection and Immunity* 2005 Sept; 5827–5834

Kanjanopas K, Siripattanapipong S, Ninsaeng U, Hitakarun A, Jitkaew S, Kaewtaphaya P, Tanariya P, Mungthin M, Charoenwong C and Leelayoova S. *Sergentomyia* (Neophlebotomus) gemmea, a potential vector of *Leishmania siamensis* in southern Thailand. *BMC Infectious Diseases* 2013; 13: 333

Kongkaew, P Siriarayaporn, S Leelayoova, K Supparatpinyo, D Areechokchai, K Chanachai, TSukmee, Y Samung and P Sridurongkathum. Autochthonous visceral leishmaniasis: a report of a second case in Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health* 2007; 38: 8-12

Lafuse WP, Story R, Mahylis J. *Leishmania donovani* Infection Induces Anemia in Hamsters by Differentially Altering Erythropoiesis in Bone Marrow and Spleen. 2013. Plos one.10.1371/journal.pone.0059509

Lobsiger L, Muller N, Schweizer T, *et al.* An autochthonous case of cutaneous bovine leishmaniasis in Switzerland. *Vet Parasitol* 2010; 169: 408-14

Lobsiger L, Müller N, Schweizer T, Frey CF, Wiederkehr D, Zumkehr B, Gottstein B: An autochthonous case of cutaneous bovine leishmaniasis in Switzerland. *Vet Parasitol* 2010, 169: 408–414.

Magill AJ. *Leishmania* species. In: Mandell GL, Bennett JE, Dolin R, eds. *Principles and Practice of Infectious Diseases*. 7th ed. Philadelphia, Pa: Elsevier Churchill Livingstone; 2009: chap 256.

Maharom P, Siripattanapipong S, Mungthin M, *et al.* Visceral leishmaniasis caused by *Leishmania infantum* in Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health* 2008; 39: 988-90

Müller N, Welle M, Lobsiger L, Stoffel MH, Boghenbor KK, Hilbe M, Gottstein B, Frey CF, Geyer C, von-Bomhard W: Occurrence of *Leishmania* sp. In cutaneous lesions of horses in Central Europe. *Vet Parasitol* 2009, 166: 346–351.

Nieto, G. Dominguez-Bernal, J.A. Orden, R. De La Fuente, N. Madrid-Elena, J. Carrion. Mechanisms of resistance and susceptibility to experimental visceral leishmaniasis: BALB/c mouse versus Syrian hamster model. *Vet. Res* 2011; 42: 39

Pirdel L, Hosseini AZ, Rasouli M. Immune response in susceptible BALB/c mice immunized with DNA encoding Lipophosphoglycan 3 of *Leishmania infantum*. *Parasite Immunol.* 2014. 36:700-707.

Prianti MG, Yokoo M, Saldanha LC. *Leishmania* (*Leishmania*) *chagasi*-infected mice as a model for the study of glomerular lesions in visceral leishmaniasis. *Braz J Med Biol Res* 2007; 40: 819-823

Reuss SM, Dunbar MD, Calderwood Mays MB, Owen JL, Mallicote MF, Archer LL, Wellehan JF Jr: Autochthonous *Leishmania siamensis* in Horse, Florida, USA. *Emerg Infect Dis* 2012, 18: 1545–1547.

Rohousova I. Volf P. Sand fly saliva: effects on host immune response and *Leishmania* transmission. *Folia Parasitol (Praha)* 2006 Sep; 53(3): 161-71

Siripattanapipong, Khositnithikul R, Naaglor T, Ravel C, Baidouri FE, and Leelayoova S. Autochthonous Disseminated Dermal and Visceral Leishmaniasis in an AIDS Patient, Southern Thailand, Caused by *Leishmania siamensis*. *Am. J. Trop. Med. Hyg.* 2012; 86: 821–824

Suankratay C, Suwanpimolkul G, Wilde H, Siriyasatien P. Case report: Autochthonous visceral leishmaniasis in a human immunodeficiency virus (HIV)-infected patient: The first in Thailand and review of the literature *Am J Trop Med Hyg* 2010; 82: 4-8

Sukmee T, Siripattanapipong S, Mungthin M, Worapong J, Rangsin R, Samung Y, Kongkaew W, Bumrungsana K, Chanachai K, Apiwathanasorn C, Rujirojindakul P, Wattanasri S, Ungchusak K, Leelayoova S: A suspected new species of *Leishmania*, the causative agent of visceral leishmaniasis in a Thai patient. *Int J Parasitol* 2008; 38: 617–622

Sukmee T, Juntasiriyakorn S, Kanjanophas K. Situation of Leishmaniasis in Thailand. *Weekly Epidemiological Surveillance Report* 2011; 42: 260-264

Sukra K, Kanjanopas K, Amsakul S, Rittaton V, Mungthin M, Leelayoova S: A survey of sandflies in the affected areas of leishmaniasis, southern Thailand. *Parasitol Res* 2013; 112: 297–302

Tiwananthakorn S, Iwabuchi K, Ato M, Sakurai T, Kato H, Katakura K. Involvement of CD4+ Foxp3+ regulatory T cells in persistence of *Leishmania donovani* in the liver of alymphoplastic aly/aly mice. *PLoS Negl Trop Dis*. 2012;6(8):e1798. doi: 10.1371/journal.pntd.0001798.

Wiwanitkit V. Bone marrow leishmaniasis: a review of situation in Thailand. *Asian Pacific Journal of Tropical Medicine* 2011: 757-759

Zijlstra EE, Musa AM, Khalil EA, El-Hassan IM, El-Hassan AM. Post-kala-azar dermal leishmaniasis. *Lancet Infect. Dis*. 2003. 3:87–98

6. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบคุณ ศ. พ.อ.หญิง เสาวนีย์ ลีละยูวะ และ จ.ส.อ. ทวี นาคหล่อ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้าในความเอื้อเฟื้อเชื้อ *Leishmania siamensis* ที่ใช้ในการทดลอง ขอขอบคุณนักวิจัยจากสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ในความอนุเคราะห์ด้านสถานที่เลี้ยงสัตว์ทดลอง และการร่วมเก็บตัวอย่าง ได้แก่ สพ.ญ.มนทกานต์ วงษ์ภากร และนักวิจัยที่ให้ความร่วมมือในการทำการทดลองนำร่อง ได้แก่ สพ.ญ.ดวงทอง ปัจฉิมะศิริ สพ.ญ. ลัดดา ตรงวงศา น.สพ. เจษฎา รัตโณภาส สพ.ญ. จันทรา วัฒนะเมธานนท์ ขอขอบคุณ น.สพ. อรุณ ชุมแก้ว นายสัตวแพทย์ชำนาญการ สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา ในคำแนะนำการคำนวณจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง และนายพันธ์พิภช ครุฑคำ อดีตนักวิทยาศาสตร์ประจำหน่วยปรสิตวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

7.1 วิธีการตรวจหาการติดเชื้อ

นอกเหนือจากวิธีการประเมินการติดเชื้อเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจหา amastigote ในเนื้อเยื่อเป้าหมาย (ตับ ม้าม และเลือด) โดยวิธีทางกล้องจุลทรรศน์ (microscopic examination) และการตรวจด้วยวิธีกึ่งเชิงปริมาณโดยเทคนิค conventional PCR แล้วนั้น นักวิจัยสามารถประเมินระดับของการติดเชื้อได้จากเทคนิค quantitative real-time PCR ซึ่งจะทำให้สามารถประเมินจำนวนเชื้อปรสิตได้มีความไวและแม่นยำมากขึ้น

7.2 อวัยวะอื่นที่เชื่ออาจแพร่กระจายไป

นอกเหนือจากตับและม้ามที่เป็นอวัยวะเป้าหมายของเชื้อ *Leishmania* spp. ในการเพิ่มจำนวนและมีการตอบสนองต่อการติดเชื้อในระดับเซลล์แล้ว ไชกระดูกก็เป็นอีกอวัยวะที่เชื่อมักแฝงตัวอยู่ และเป็นอวัยวะที่นิยมใช้ในการวินิจฉัยการติดเชื้อ *Leishmania* species อื่นอย่างเรื้อรังทั้งในสุนัขและในคน นอกจากนี้ มีรายงานการตรวจพบ DNA ของ *Leishmania siamensis* จากน้ำลายและปัสสาวะของผู้ป่วย สังกัดหลังทั้ง 2 ชนิดนี้จึงเป็นเป้าหมายที่นักศึกษาต่อไปสำหรับ animal model เนื่องจากวิธีการเก็บตัวอย่างจะไม่ทำให้สัตว์เจ็บ (non-invasive technique) และสามารถเป็นแหล่งประเมินการติดเชื้อได้

7.3 การพัฒนาหนูทดลองต้นแบบ BALB/c โดยการฉีดเชื้อเข้าทางผิวหนัง

จากที่ได้ทดลองฉีดเชื้อเข้าทางใต้ผิวหนังฝ่าเท้า พบว่าหนูอายุ 6-8 สัปดาห์มีฝ่าเท้าที่เล็กมาก จึงไม่สามารถรับปริมาตรเชื้อได้ตามกำหนด การรอให้หนูมีขนาดตัวที่ใหญ่ขึ้นอาจสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ และสามารถตอบคำถามได้ว่าหนูสายพันธุ์นี้จะเป็นต้นแบบในการเหนี่ยวนำให้เกิดรอยโรคที่ผิวหนังได้หรือไม่ รวมทั้งเชื้อ *Leishmania siamensis* สามารถแพร่กระจายไปยังอวัยวะภายในได้หรือไม่

7.4 การฉีดเชื้อที่มีจำนวนเชื้อที่แตกต่างกันเป็นลำดับ

จากรายงานวิจัยของการติดเชื้อ *Leishmania* species อื่นในหนู พบว่าจำนวนเชื้อ (inoculum size) มีผลต่อการเหนี่ยวนำให้เกิดการตอบสนองทางภูมิคุ้มกันที่ต่างประเภทกัน บางรายงานพบว่าการฉีดเชื้อจำนวนน้อย สามารถเหนี่ยวนำการตอบสนองที่สามารถป้องกันการติดเชื้อได้ดี ในขณะที่เชื้อจำนวนมากสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพยาธิวิทยาได้อย่างชัดเจน แต่หนูเสียชีวิตจากการเกิดโรคอย่างรุนแรง การฉีดเชื้อที่มีจำนวนเชื้อที่แตกต่างกันเป็นลำดับจึงสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบใน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางภูมิคุ้มกันทั้งชนิดมีมาแต่กำเนิดและแบบฟุ้งเชลล์ได้ และอาจนำไปสู่การใช้เป็นต้นแบบของการผลิตวัคซีนป้องกันเชื้อ รวมถึงสามารถฉีดเชื้อพิษหัดเพื่อประเมินประสิทธิภาพของวัคซีนภายหลังได้

7.5 การพัฒนาต้นแบบหนูทดลองสายพันธุ์เลือดชนิดอื่น

นอกจากหนู BALB/c ซึ่งเป็นหนูสายพันธุ์เลือดชนิดที่นิยมใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาการติดเชื้อ intracellular pathogen หลายชนิด ได้แก่ *Toxoplasma gondii* รวมทั้งเชื้อ *Leishmania* เนื่องจากมีพันธุกรรมที่ตอบสนองต่อการติดเชื้อเหล่านี้ในแบบ T helper 2 response (Th2-prone mouse strain) ยังมีหนูอีกหลายสายพันธุ์ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นต้นแบบได้ในแง่ของการมีความบกพร่องทางภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถเลียนแบบการติดเชื้อในผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV ได้

7.6 การศึกษาการตอบสนองทางภูมิคุ้มกันสารน้ำ

นอกเหนือจากการตรวจหาการตอบสนองทางซีรั่มวิทยาด้วยวิธี direct agglutination test แล้ว การตรวจแยกประเภทของ immunoglobulin จากน้ำเลือดก็จะสามารถเปรียบเทียบการตอบสนองทางซีรั่มวิทยาในเชิงลึกและมีหลักฐานสนับสนุนการเกิดพยาธิสภาพได้ว่าหนูมีการตอบสนองทางภูมิคุ้มกันแบบประเภท Th1 หรือ Th2